

Tysk kakerlakk (*Blattella germanica*)

Tysk kakerlakk er en tropisk art som er spredt over nesten hele verden. Den har et stort antall egg pr eggkapsel, og kan raskt gjennomføre livssyklusen fra egg til voksen. Som kakerlakker flest er den altetende. Den er regnet som et alvorlig skadedyr, og store summer brukes hvert år for å bekjempe dette insektet.

Utbredelse

Mange kjenner til kakerlakker etter besøk i varmere strøk hvor disse insektene kan være svært så vanlige. Den tyske kakerlakken (*Blattella germanica*) er en tropisk art som er blitt innført til Norge. Den finnes nå over nesten hele verden, og regnes som den viktigste arten av kakerlakker når det gjelder skadeverk.

Kjennetegn

Tysk kakerlakk har velutviklede vinger som kan brukes til glideflukt. Voksne tyske kakerlakker er lysebrune til brungule av farge og ca. 1,0-1,6 cm lange. Tysk kakerlakk forveksles enkelte ganger med markkakerlakken og brunbeltet kakerlakk både med hensyn på størrelse og farge, men kjennes enkelt igjen på de to svarte langsgående stripene på halsskjoldet (se Figur 1). Se også egne skriv om *markkakerlakk*, *brunbeltet kakerlakk* og *kakerlakker*.

Livssyklus

Livssyklusen til tysk kakerlakk inneholder tre ulike stadier: egg (eggkapsel), nymfe og voksen. Etter paringen legger hunnkakerlakken sine egg i en eggkapsel. Hos de fleste arter av kakerlakker legges eggkapselen på bakken (gjerne i sprekker) for videre utvikling, men hos tysk kakerlakk bærer hunnen eggkapselen stikkende ut av kjønnsåpningen til like før (eller helt til) eggene klekkes. Hvor lang tid dette eggstadiet tar er svært avhengig av temperaturen, men omkring 30 dager er normalt.

Eggkapselen er lys brun, 8 mm lang, 3 mm bred og svakt buet. Den er tydelig delt opp i ca 18 segmenter. Den inneholder mellom 30 og 40 egg. Etter klekkingen går nymfene gjennom 5-7 nymfestadier i løpet av 45-120 dager før de blir voksne. Nymfene er vingeløse, og mer mørkfargete enn de voksne kakerlakkene, men har ellers de karakteristiske mørke stripene over brystskjoldet.

Illustrasjon: Hallvard Elven
© Folkehelseinstituttet

Figur 1. Tysk kakerlakk har to lett gjenkjennelige svarte langsgående stripene på halsskjoldet.

Voksne hanner lever i 90-140 dager, mens hunnene lever i 140-280 dager. Hvis hunnen slipper eggkapselen for tidlig, f.eks. etter eksponering for insektmidler, så øker sannsynligheten for at denne tørker ut, og at få eller ingen nymfer klekkes. Hvor fort livssyklusen kan gjennomføres er avhengig av ytre miljøfaktorer som bl.a. temperatur, luftfuktighet, tilgang på mat og vann. Optimal temperatur er 30 °C.

Atferd

Tysk kakerlakk er altetende og aktiv om natten. Om dagen, når det er lyst, sitter de gjemt i sprekker, under og inne i maskiner og utstyr der det er mørkt. De piler raskt av gårde om de blir skremt. Ser man tysk kakerlakk som er ute i lyset tyder det på en stor bestand. De er avhengige av varme områder (25-33°C), samt tilgang på vann og fuktighet.

Spredning av tysk kakerlakk

Tysk kakerlakk kan ikke leve utendørs i Norge, og en direkte og naturlig spredning på denne måten er usannsynlig. Tysk kakerlakk er den vanligste av de tropiske kakerlakkene i Norge, og man har i stor grad en innenlands spredning fra slike etablerte bestander. Tysk kakerlakk kan lett spres med matvarer, klær og andre produkter. Vi vet også at kakerlakker kan følge med på lasset når ulike varer importeres fra utlandet. Man skal heller ikke avskrive muligheten for at privatpersoner kan få med seg tysk kakerlakk hjem i bagasjen etter opphold på steder med mye kakerlakker.

Tysk kakerlakk som skadedyr

Tysk kakerlakk kan gjøre skade på matvarer ved å spise på dem, og ved å tilgrise dem med avføring og et illeluktende sekret. Lukten som kakerlakker avgir er ubehagelig og ofte svært sjenerende i seg selv. Størst økonomisk betydning har nok tysk kakerlakk for restauranter og matvareprodusenter. Tysk kakerlakk kan også spise på malerier, papir, bøker, herbarier, frimerker osv. og på den måten medføre ødeleggelser. Mange mennesker synes kakerlakker er ekle insekter, og en stor bestand av tysk kakerlakk i boligen medfører ofte psykologisk stress hos beboerne.

Bakgrunnen for at tysk kakerlakk har slik suksess som skadedyr er mange. Den har et stort antall egg pr eggkapsel i forhold til mange andre arter av kakerlakker. Den kan raskt gjennomføre livssyklus fra egg til kjønnsmoden voksen. Hos tysk kakerlakk klekker svært mange av eggene i og med at hunnen bærer med seg eggkapselen og beskytter denne mot bl.a. uttørring. Tysk kakerlakk er liten av størrelse, og kommer til på de mest utilgjengelige steder. Videre kan den spise alt den kommer over. Man har også et stort problem med at tysk kakerlakk er motstandsdyktig (resistent) mot flere typer insektmidler, og den høye formerings- evnen betyr også at tysk kakerlakk har større mulighet for å utvikle resistens enn en del andre kakerlakkarter.

Kan tysk kakerlakk spre smitte?

Tysk kakerlakk har potensial til sykdomssmitte, men det er usikkert hvor stor betydning dette har. De oppholder seg ofte i områder som kan være skitne, for eksempel så finner de ofte vann i sluk på gulvet og mat i søppelrom. De kan også lett komme i kontakt med matvarer eller steder der matvarer tilberedes. Det er videre påvist svært mange ulike arter av virus, bakterier, sopp og parasitter hos tysk kakerlakk.

Allergi mot kakerlakker er utbredt i områder der tysk kakerlakk er vanlig. Dette kan medføre problemer med astma og hudirritasjoner hos mennesker som må oppholde seg i bygninger med kakerlakker. Antallet av tyske kakerlakker kan bli svært høyt i bygninger der forholdene ligger til rette for det, og muligheten for allergiproblemer øker tilsvarende slike steder.

Forebygging og bekjempelse

Se eget skriv om *kakerlakker* for råd om forebygging og bekjempelse av disse insektene.

Sist oppdatert mai 2006